

Udskiftningen i Grindsted—Hejnsvig.

Af A. Sørensen.

I »Historiske Oplysninger om Slaugs Herred« beretter Pastor J. M. Møller, at Christopher Sølling, Præst i Grindsted og Hejnsvig 1767—84, var meget virksom for Udskiftningen i disse Sogne, hvorfor det maaske vil være paa sin Plads her at fremdrage et Eksempel paa denne hans Virksomhed.

Henholdende sig til § 3 i Forordningen af 15. April 1768 om Generallandvæsenskollegiet og Forordningen af 28. Juli 1769 om Fællesskabets videre Ophævelse tilskriver han 16. December 1769 nævnte Kollegium i meget smigrende Vendinger, idet han i Indledningen anfører, at han i Følge Kollegiets »Naadigste Villie og Velbehag (der noksom er rygtedes her i Landet)« har set sig i Stand til at udføre det vigtige Værk, at faa Præstegaardens Jord udskiftet, hvilket han efter sidstnævnte Forordnings Udstedelse straks begyndte paa; dog ikke uden Modstand »og adskillige Forevendinger, da Bonden gierne bliver ved den gamle Concept: det er bedst at beholde det ligesom vore Forfædre, som de har havt det, kand vi og hielpe os dermed«. Hr. Sølling mener nu, at det let kan fattes af enhver retskaffen Landmand, at Landets Velfærd befordres bedst ved at Jorden rettelig bruges og dyrkes efter den vise Skabers Hensigt, som da deraf lader

vokse Korn og Græs samt andre Vækster til Menneskenes og Kreaturerens Nytte, hvorfor det maa agtes for den allerpriseligste og for Landet allerfordelagtigste Foranstaltning, at enhver nu kan faa sin Jord for sig selv, for derefter at dyrke, danne og bruge den paa hvad Maade, han bedst ved og kan, uden at hindres deri af det skadelige Fællesskab.

Vel indser Hr. Sølling, at Jorddelingen for ham vil medføre store Bekostninger og Ulejligheder i nogle Aar, men desuagtet har han med største Fornøjelse trængt paa for at faa den iværksat, og naaede endelig saa vidt, at Byens øvrige Lodsejere havde fundet sig i, at Præstegaardens Agerjorder blev udskiftet, hvilket fremgaar af en Kontrakt, han medsender til kongelig Konfirmation.

Hr. Sølling gør opmærksom paa, at denne Jorddeling er den første, der er foretaget, ikke alene i Slaugs Herred, men ogsaa saa vidt ham bekendt overalt paa Vesterkanten i Hedeegnen, siden Forordningen udgik. Han har maatte læmpe sig frem efter de andre Lodsejere, og maatte altsaa denne Gang lade sig nøje med Agerjorden, men imidlertid mener han, at det vil være til Opmuntring for mange andre til Efterfølgelse, da en Del af hans Sognemænd, som forhen har holdt saadant for ugørligt, nu har anmodet ham om Hjælp til at faa deres Jord udskiftet førstkomende Foraar, hvori han ogsaa, om Gud vil, med al Redebonhed skal være dem behjælpelig, saa vidt det er ham muligt, men vil dog paakalde Kollegiets Assistance, dersom »nogen egensindig eller slet skiønnende herudj ville gjøre Hindring«.

Hr. Sølling er ikke blind for, at en Jorddeling vil være vanskelig og besværlig i denne skarpe Hedeegn, hvor man vil faa et stort Stykke Jord at indgrøfte, ligesom Skelgrøfterne vil blive besværlige at faa op-

kastede i den tørre og løse Sandjord, men det er nu ikke saa meget dette, han anser for Hovedbesværet, som det, at naar der findes 4 Beboere i en By, vil nogle ved Delingen faa deres Jord liggende langt borte, hvorfor een eller flere i saa Fald nødvendigvis maa flytte deres Gaarde, og denne Vanskelighed kan ikke paa nogen Maade afhjælpes for en fattig Mand, uden at Kongen vil finde for godt at give nogle Aars Skattefrihed, eller straks give ham noget til Hjælp, hvormed han kan bestride de Omkostninger, som Gaardens Flytning vil medføre, og dertil befale Naboerne at være forpligtet til at hjælpe ham med Kørsel og Arbejde under Flytningen. Dersom noget saadant kunde ske, vilde sikkert mange med Fornøjelse lægge Haand paa Værket, stræbe efter at faa sin Gaard udflyttet, og faa sin Jord udskiftet, hvilket uden Modsigelse vilde blive til største Nytte for Landet i Almindelighed og for hver Mand i Særdeleshed, saaledes, at enhver kan komme til at raade over sit eget, og da kunde en fattig Mand indtage saa lidt og saa meget, som han kunde overkomme at gøde og dyrke, og høste langt større Frugt deraf end nu.

For kun tre Aar siden kom Hr. Sølling til disse Sogne fra Hospitalskaldet i Kolding, hvilket Skifte han intet vandt ved i aarlig Indkomst, men Lyst til Landvæsenet og den deraf forventede Fordel i Husholdningen gav ham Anledning til denne Forandring. Straks efter Ankomsten indsaa han tvende Hovedfejl i Agerdyrkningsmaaden. Først at indtage langt mere Jord, end de fleste var i Stand til at gøde og dyrke. Dernæst at man burde udage sin Gødning efter Høsten i Stedet for som nu at udage den om Foraaret til Vaarsæden, som sjælden lykkes paa denne Egn, hvorfor Gødningen ligger saa godt som blottet for Solen Sommeren over, og derved taber sin Kraft før

Rugen kommer i Jorden, men saa længe Fællesskabet varer ved, kan noget saadant ikke rettes, thi, som han skriver, naar den ene vil til, vil den anden fra Byen, hvorfor alt forbliver ved det gamle.

Disse Hr. Søllings uforgribelige Meninger har han ikke villet undlade at ytre ved denne Lejlighed, men det vigtigste er dog Kontrakten, der altsaa skal være det første Forsøg paa en Udskiftning paa denne Egn, og lyder saaledes:

»Udi den Hellige Trefoldigheds Navn, ere vi under tegnede Beboere i Grindsted Sogn og Bye, Slaus Herred, Coldinghuus Amt, nemlig Christopher Sølling, Sognepræst for Grindsted og Heinsvig Menigheder, Anna Sabina Sl. Hr. Haagens, Thomas Christian og Mads Nielsen i allerunderdanigst Følge af Hans Kongelige Mayestets allernaadigste Forordning af Dato 28. Iulj indeværende Aar 1769, blevne enige om, at dele vores Aggermark her til Byen, saaledes, at Præsten, Hr. Christopher Sølling, og hans Successores i Grindsted Sogne Kald og Præstegaard, har faaet og beholder ævindeligen sin Aggermark for sig self, uden nogen videre Fællesskab med Byens øvrige nuværende eller efterkommende Beboere: Og er da samme Jorddeling skeet i Kiærlighed og med samtlig vores gode Villie paa den Maade som følgende Poster formelder, nemlig:

1. Post.

Ovenbemeldte Iorddeling blev af os benævnte 4re Beboere i Grindsted Bye begyndt Onsdagen den 8de November 1769, udj Overværelse af 4re Dannemænd, navnlig Iens Christensen i Utoft, Niels Iensen i Horsbøll og Bertel Mortensen i Sønderbye, samt Ies Nielsen i Dall, og Fredagen dend 10. November blev efter Iordens Grandskning og Besigtelse, hele Grindsted Byes Aggermark delt i tvende Dele, neml. Øster og

Vestermark. Til Præstegaarden, som nu beboes af Velbem. Hr. Sølling, blev da Byens Østre Mark inddelt, saaledes at Skiellet gaar fra Grindsted Præstegaard Øster paa, langs med Toft-Diget, for Sonden af Præstegaardens Eng, lige indtil Dals Vestre Eng-Brinker, og løber derfra Nord paa langs med Skiellet imellem Dals og Grindsted Mark, for Norden gjør Heden Skiel, men for Vesten er i Dag sat Skiel, fra dend Nordre Ende af Agrene, som gaar lidet paa skraae i dend Søndre Ende, ned til Hinum Kirke-Vey, lige for Kirkegaardens Dige for Øster, hvorefter det Søndre og Vestre Skiel mødes i Gyden imellem Præstegaardens Nordre og Søndre-Toft, Østen for Gaarden.

2. Post.

Dette i første Post ommeldte indskielledede Iord udgør noget nær Fire og En Halv Tægte af hele Byens Nie Tægter, og bliver Præstegaarden ævindeligen til Deel, uden at Grindsted Byes øvrige Beboere, derimod Præstegaarden skal have nogen videre Fællesskab. Vel synes den Østre Aggermark, som nu til Præstegaarden Østen for Kirken er udlagt og inddeelt, ey at være af den Størrelse som Vester Mark, men da Iorden paa den Østre Mark er meget bedre i sig selv end Vestre Marks Aggerjord, saa blev af Synsmændene agtet for Ret og billigt, paa Grund af allerhøystbem. Kongel. allernaadigste Forordning, at Beboerne i Grindsted Bye, i Betragtning af at de faar den ringeste Iord, skal have de største Fire og En Halv Tægte til Byen, som indskielles for Vesten af Møivig Mark, for Østen af Grindsted Præstegaards Mark, for Norden af Heden og for Sonden af Præstegaardens Nordre Toft ved Gaarden samt af Grindsted Gaarder og deres Enge ved Aaen.

3. Post.

Grindsted Byes 3de Beboere havde og gierne vildet

udskifte deres fælles Aggerjord imellem sig, saa enhver Beboere kunde faaet sit Jord for sig selv, men da Gaardene, Marken og Engene ligger saadant, at enhver Beboere ingen egne Uddrift kand faae til sit Iord uden alligevel at have Fælleddsskab med de andre, paa en eller anden Maade, eller uden at en af Gaardene skulde fløttes, som vilde blive alt for bekosteligt, saa eragtede de for tienligst, at blive, indtil videre, i Fælleddsskabet med hinanden som før, og deler da imellem sig, de fra Præstegaarden udskiftede Agre, som dem tilkommer, for den Jord, de i Østre Mark til Præstegaarden afstoed.

4. Post.

Saasom de 3de Østre Tægter med Rug ere besaaede, beholder enhver Beboere i Grindsted sine Agre der til Udbrug, altsaa kand Præsten ey faae ald den ham i Dag tildeelte Iord fuldkommen i Brug, førend efter Kornets Indavling, naar mand skrivendes vorder 1772, hvorefter Præsten bliver i Fælleddsskab med Byens Beboere som før, i Henseende til Hestes, Kiørs, Studes og Faars Græsning, samt Hyrde at holde, de trende første Aar, nemlig indtil Michels Dag 1771, hvorefter Byens Creature ey maa komme paa Præstegaardens tildelte Mark, og Præstens Creature ey heller paa Byens Agre Mark, men hver tøyrer og græsser paa sin Grund; Dog siden Præsten endnu ikke i det 3die nestfølgende Aar neml. 1772 kand faae fri Uddrift i Heden med sit Markfæe og Faar, over sit eget, saasom hele Østre Mark i samme Tiid er besaaet med hans egen og Byens Rugsæd, paa den Side af Marken, hvor Driften skulle gaae, bliver Præsten tilstaaet, at hans Hyrder maae drive hands Markfæe og Faar over Byens Fælles Agre i bem. Aar, for at komme til Heden, dog ikke længere end til Kornet er indavlet, da der kand drives paa hands egen Mark.

5. Post.

Siden Grindsted Hede ikke eragtes at kunde deles, uden største Skade for samtlige og især for nogle Beboere i Byen, bliver den til fælles Græsning, Tørve og Klynegrøft, Sojegravning og Lyngslet, ligesom før; men skulle Heden nogen Tiid komme til Deling, følger af sig self, at Præsten faar sin Deel deraf, saavel som af den i Heden værende Nollund Mose, saavidt ham deraf kand tilkomme efter sit Hartkorn imod Byens øvrige Lodseyere; midlertid skal agtes, at Præstens Folk ey maa grave Sojer eller slaa Lyng for Byens Agger-Ender, førend de kommer Norden for Rødfloed og Tranflod, og Byens Folk ey heller maa grave Sojer eller slaa Lyng for Præstens Agger-Ender førend de kommer Et Hundrede Favne norden for Avild-Høy, som saaledes bliver det Skielmærke fra Vester til Øster i lige Linie, hvorefter de paa begge Sider har at rette sig.

6. Post.

Præstens Hyrder driver over alt, lige saavel som Byens Hyrder, i Heden ligesom forhen, fra Dals Markeskiæl til Omme—Nollund og Møivig Markeskiæl, med Faar og Creature, men Præstens Koe-Hyrde driver med hands Kiør til Vands ved Søen, og Byens Koe-Hyrder med deres Kiør til Vandsted ved Tranflod, for at forekomme Skade og ulæmpe, som derover kunde arrivere, naar Køerne bliver samlede ved et Vandsted.

7. Post.

Den gamle Kiøre-Vey, som gaar op over Byens Agre til Heden, lige ud for Præstens Nordre Toft, bliver fremdeles til fælles for Præsten med Byens Beboere til Høe-Vey, eller at hente Lyng og Soyer, Tørv og Klyne fra Heden.

8. Post.

Saa som Præsten paa Østre Mark blev tillagt 2de Agre og trende Ager-Ender mere end Byens Beboere eragtede at kunde ham tilkomme, saa gav hand fra sig til den tre Stykker af sin Tofte-Jord, som ligger Norden for Præstegaarden mellem Kirken og Byen, hvilke 3 Stykker Jord bliver til lige Deling imellem Beboerne til ævindeligen Eyendom. Samme Jord ligger Vesterst i Toften, og gaar fra Toftens Sønder Dige til Veyen for Norden.

Som det da saaledes i Dag er bleven afgjort, at den nuværende eller de efterkommende Præster i Grindsted, ingen Fælledsskab mere har eller nogen Tiid skal have med Grindsted Bye-Folk i Henseende til Aggermarkens Brug, som denne Contract omformelder og Markens fælles Udbrug af Rug-Sæden, saa vides her ved intet videre at erindre, men denne Iorddelings Contract, som af os undertegnende til Stadfæstelse er egenhændig underskreven og forseget, indstilles underdanigst og ydmygst til det Højlovlige General Landvæsenets Collegii Naadigste og Høye Approbation og Confirmation, til uryggelig Holdelse for os og vore Efterkommere.

Datum Grindsted dend 11. Novembr. An. 1769.

C. Sølling. Anna Sabina. Sal. Haagens.

Tames Christian Nielsøn Bundgaard.

Mads Nielsen Dall.

Til Vitterlighed som overværende med denne Forretning underskriver: Jens Christensen Utoft. Bertel Mortensen. Niels Jensen Horsbøll. Ies Nielsen Dall.«

Denne Kontrakt¹⁾ sender Kollegiet med Anbefaling straks til Danske Kancelli, der hos Stiftamtmand Levetzau og Biskop Bloch indhenter Erklæring om,

¹⁾ Indlæg til Jydske Registre Nr. 147/1770.

at ingen af Præstegaardens Rettigheder fragaar den, men at den har faaet fuld Vederlag, som den nu og i Fremtiden kan være tjent med. Derefter erholdes kongelig Konfirmation 4. Maj 1770, hvilket Hr. Sølling faar Oplysning om samtidig med, at han gøres opmærksom paa, at Kontrakten ligger til Indløsning i Kancelliet, hvilket vil sige, at Konfirmationen skal betales. Dette smager ikke rigtigt Hr. Sølling, der 4. September s. A. beder Kongen om at blive forskaanet for denne Udgift, da han ikke alene har paataget sig Byrde og Besvær med at faa Fællesskabet ophævet, men ogsaa Bekostninger for at opmuntre andre til at gøre det samme, og eftersom han var den første i Hedeegnen, der begyndte paa Udskiftningen, havde han snarere ventet en Præmie end en Udgift, saa meget mere som han ikke af de øvrige Lodsejere kan vente Delagtighed i Udgifterne, men ydermere blev tilbudt en anseelig Sum Penge for at alt kunde blive ved det gamle.

Lykken staar den dristige bi, idet hans Andragende bevilges i Raadet 19. September.

Efter at have sendt Kontrakten til Kancelliet til videre Ekspedition, optager Landvæsenskollegiet nu Spørgsmaalet om den af Hr. Sølling omtalte Udskiftning, idet der begæres Indberetning fra Landvæsenskommissærerne og Amtmanden i Koldinghus Amt. Førstnævntes Svar indkommer 16. Marts 1770, og de Herrer finder, ganske som Hr. Sølling, at det maa være en højst tjenlig Sag at faa Landet opbygget og dyrket, og siden Hedeegnens Beboeres Ejendomme er af stor og vidtløftig Udstrækning, saa de ikke kan dyrke og gøde de langt fra liggende Jorder, men i Stedet for skærer de flade Tørv, som de brænder til Aske og dermed gøder Jorden, hvorved opskæres store Strækninger, der ikke de første 20 Aar kan gro

sammen igen, ligesom der ogsaa derved kan forarsages Sandflugt, hvorved hele Strækninger ødelægges.

Man finder dog, at Gaardene ikke kan flyttes, før Ejendommene er opmaalte, taxerede og inddelte saaledes, at enhver kan vide, hvor hans Ejendom er beliggende. Der kan gives Plads til mange Beboere i Hederne, men den derved forbundne Omkostning kan de fattige Hedebønder ikke selv paatage sig, og det hele maa da bero paa, om Kongen vil yde Hjælp.

At flytte de bestaaende Gaarde ud i Hederne vil koste anseelige Summer, eftersom de fleste Bygninger er af saare ringe Beskaffenhed, saa det ikke kan betale sig at flytte dem, hvorfor man foreslaar, at der af Kongen ydes ikke alene nogle Aars Skattefrihed, men ogsaa en Bygningshjælp.

De fleste Heder ligger saa langt fra Købstæderne og Kysterne, hvorfra Tømmeret skulde hentes, saa hele Sognet maa hjælpe til, saaledes at hver Gaardmand kan faa hentet 1 à 2 Læs Tømmer. Næsten overalt i Hederne findes Tørv og Ler, hvorfor man anser det for hensigtsmæssigt, at faa Bønderne til at brænde Mursten i Feltovne, som man bruger det i Holsten, og med disse Mursten i Ler opmure Huse, saa der kun til disse behøves at hentes Bjælker, Lægter og Brædder fra Købstæderne, siden Egetømmer nu ikke mere er til at faa, og desuden ligger Skovene meget langt fra Hederne.

De Ejendomme, der ved Opmaalingen og Taxeringen blev tilovers, kunde skænkes til de omliggende eller andre, som vilde opbygge dem, og naar Kongen til hver Gaard gav nogen Hjælp samt 6 Aars Skattefrihed, kunde der ikke være nogen Tvivl om, at man fik Landet opbygget og derved med Tiden kunde erholde flere Skatter.

Til disse Udtalelser slutter Amtmanden sig, og

under 24. April 1770 beder Kollegiet Sølling indberette, om der i hans Sogne findes Byer, der paa foreslaaede Maade kunde hjælpes ud af Fællesskabet, samt i bekræftende Fald, hvor mange Gaarde man da behøvede at udflytte, og hvor stor Pengehjælp enhver Bønde kunde være tjent med.

Dette resulterer i, at Hejnsvig Bys Beboere 2. Maj 1771 indsender et Andragende. Fem af disse ønsker at flytte ud til den østre Side af Byens Agermark og faa deres Agre inddelt hver for sig efter Hartkornet og en mellem samtlige oprettet Jorddelingskontrakt. De formener, at denne Forandring vil blive dem alle til stor Fordel, eftersom deres Bæster og Stude ved at udage Gødning til de længst bortliggende Agre er bleven saaledes udmattede, at de ikke siden har været i Stand til at bruge dem til Avlingens Drift. De maa dog beklage, at deres Omstændigheder er saa fattige og ringe, at de ikke er i Stand til at bringe deres Beslutning til Virkelighed, endskønt de dertil har deres Husbondes Tilladelse.

Der indhentes nu en Erklæring fra Landinspektør Westerholt, der i Følge Kommissionens Ordre har efterset Bygningerne, og befundet deres Tilstand saaledes: Peder Christensen Østergaard har 12 Fag, Peder Pedersen 15 Fag, Christen Pedersen Østergaard 18 Fag, Christen Pedersen 19 Fag og Peder Christoffersen 4 Fag, alt i meget slet Stand. Dernæst har han beset Markerne, som i Henseende til Bonitet kan anses for sletteste Sort. Hver Tønde Hartkorn er tillagt omtrent 20 Td. Rugland foruden Eng, Tørveskær og Lynghede, hvoraf de yderste Jorder ligger langt borte. Westerholt anser det for at være til største Nytte saavel for Ansøgerne som for de øvrige Beboere, at den foreslaaede Udflytning bliver iværksat, men som Byen er i yderste Armod, er det umuligt uden Hjælp at be-

stride Udgifterne, lige saa lidt som det er ventelig, at nogen af dem i Fremtiden kan betale de kgl. Skatter, saafremt Kvægsygen, for hvilken de hidtil har været forskaanet, hos dem skulde ytre sig, med mindre hver Mand kunde blive i Stand til at skaffe sig og underholde et Par Heste. Han foreslaar, at der ved Forestilling til Kongen udvirkes, at der til Bygningshjælp forundes 50 Rd., hvorved følgende kunde bestrides:

Et Hus paa 7 Fag af 9 Alens Bredde, som indrettes til Stue og Kammer i tre Fag, Køkken i to Fag og Stald i to Fag udfordrer:

8 Bjælker á 4 Mk.	5 Rd. 2 Mk.
16 Spær á 2 Mk.	5 Rd. 2 Mk.
Remstykker á Fag 2 Mk.	2 Rd. 2 Mk.
Lægter á Fag 2 Mk. 8 Sk.	2 Rd. 5 Mk. 8 Sk.
Tømmermandens Arbejdsløn á Fag 8 Sk.	2 Rd. 5 Mk. 8 Sk.
3 Tylter Brædder til Loft og Døre á 17 Mk.	8 Rd. 3 Mk.
300 Stk. Søm, 4"	1 Rd.
Snedkerløn á Fag Loft 1 Mk. 8 Sk.	4 Mk. 8 Sk.
Skorsten og Bagerovn	2 Rd. 4 Mk.
Tækkeløn for at tække med Lyng, der haves for intet, á Fag 20 Sk.	1 Rd. 2 Mk. 12 Sk.
2 Karme Vinduer á 10 Mk.	3 Rd. 2 Mk.
Til Stolper og Løsholter bruges det gamle.	

Ialt 36 Rd. 3 Mk. 4 Sk.

Resten af den foreslaede Sum kunde bruges til Ladehusets Udflytning, og den ene Mand, Peder Christoffersen, som kun har 4 Fag Hus, og iøvrigt kummerligt hjælper sig med Jordhytter, kunde paalægges for hver 15 Mark, der overskydes fra Bekostningen til de 4 Fag nuværende Hus' Udflytning, at tilbygge et Fag nyt Udhus, hvortil han højlig trænger.

Til at paase at hans Forslag, om det finder Bifald, kunde blive iværksat, er Sognepræsten Hr. Sølling, villig til at give sin skriftlige Forpligt, naar den maatte forlanges.

Landvæsenskommissærerne erklærer, at Ejendommene er meget skarp Hede, og at der næsten ingen Højbjergning findes. Husene er meget slette og Beboerne fattige. Hverken denne eller andre Byer i Heden kan komme i Stand, med mindre de efterhaanden udflyttes. Om disse Beboere nyder Hjælp, vil mange andre følge efter, og Hederne vil saaledes efterhaanden blive bebyggede og opdyrkede. De bifalder derfor Westerholts Forslag, naar Bønderne stiller Hr. Søllings Kaution for Gaardenes Udflytning og Istandsættelse, samt saasnart Bygningerne er opsatte, forskaffer et lovligt Syn, at Stederne er istandsatte som Inspektør Westerholts Forslag melder, og heri erklærer Amtmanden sig enig med dem.

Nu adskiller denne Udskiftnings sag sig selvfølgelig ikke fra de mangfoldige andre, der kom til Behandling. Fremgangsmaaden var i al Væsentlighed den samme, og den Hjælp, der fra Kongens Side ydedes, var som Regel 50 Rd. pr. Ejendom. Den originale Ansøgning har ikke været at finde, ligesom der ikke er bevaret saa gamle Sager om Bygningshjælp, men det maa formodes, at der ogsaa her er bevilget den sædvanlige Sum. I Kommissionens Arkiv findes under Nr. 789/1769 en udmærket Extrakt, der giver et godt Indblik i Tilstanden i Sognene paa den Tid, og gennem Landinspektørens foranførte Forslag faar man en Anelse om, hvad der ansaas for passende Beboelse for en Bonde. Komfort var der jo ikke Tale om, men det maa i al Fald have været et stort Fremskridt for omtalte Peder Christoffersen, der som nævnt, kummerligt hjalp sig med Jordhytter, som han endnu nogen Tid maatte klare sig med, indtil Udflytningen endelig fandt Sted 1779.
